

NBP

Narodowy Bank Polski

Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

I kwartał 2020 r.

Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

I kwartał 2020 r.

Podsumowanie wyników ankiety

Kredyty dla przedsiębiorstw

Polityka kredytowa: kontynuacja nieznacznego zaostrzenia kryteriów udzielania kredytów dla przedsiębiorstw. Jedynie dla krótkoterminowych kredytów dla MSP banki nieznacznie złagodziły kryteria; brak istotnych zmian warunków udzielania kredytów.

Popyt na kredyt: kontynuacja dotychczasowych trendów – spadek popytu.

Oczekiwania na I kwartał 2020 r.: dalsze nieznaczne zaostrzenie polityki kredytowej dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz dalszy spadek popytu.

W ostatnim kwartale w przypadku obu grup przedsiębiorstw, banki zaobserwowały znacznie silniejszy spadek popytu na kredyty długoterminowe niż krótkoterminowe. Szczególnie duży spadek popytu odnotowano w przypadku kredytów długoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Kredyty mieszkaniowe

Polityka kredytowa: zaostrzenie kryteriów przez pojedyncze banki; znaczne podwyższenie marży kredytowej przy braku zmian innych warunków udzielania kredytów.

Popyt na kredyt: spadek popytu.

Oczekiwania na I kwartał 2020 r.: nieznaczne zaostrzenie polityki kredytowej oraz niewielki wzrost popytu.

Po sześciu kwartałach wzrostu banki zaobserwowały spadek popytu na kredyty mieszkaniowe, co wynikało głównie ze zmiany warunków jego udzielania.

Kredyty konsumpcyjne

Polityka kredytowa: dalsze zaostrzenie kryteriów udzielania kredytów; nieznaczne zmiany niektórych warunków: zmniejszenie maksymalnej kwoty kredytu oraz zmniejszenie kosztów pozaodsetkowych.

Popyt na kredyt: brak istotnych zmian popytu.

Oczekiwania na I kwartał 2020 r.: istotne zaostrzenie polityki kredytowej oraz niewielki wzrost popytu.

IV kwartał 2019 r. był kolejnym okresem zaostrzania przez banki kryteriów udzielania kredytów konsumpcyjnych, głównie ze względu na przewidywania dotyczące przyszłej sytuacji gospodarczej. Żaden bank nie wskazał czynników, które skłaniałyby go do złagodzenia polityki kredytowej.

Wstęp

Celem ankiety jest określenie kierunku zmian polityki kredytowej, tj. kryteriów i warunków udzielania kredytów, a także zmian popytu na kredyty w polskim systemie bankowym. Kryteria udzielania kredytów są rozumiane jako ustalone przez bank minimalne standardy zdolności kredytowej, jakie musi spełnić kredytobiorca, aby uzyskać kredyt. Warunki udzielania kredytów są to cechy umowy kredytu uzgadniane przez bank i kredytobiorcę, w tym marża odsetkowa, pozaodsetkowe koszty kredytu, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenia i maksymalny okres kredytowania.

Ankieta została skierowana do przewodniczących komitetów kredytowych banków. Uzyskane odpowiedzi mogą nie uwzględniać stanowiska innych pionów banku niż pion kredytowy. Ankieta została przeprowadzona na początku stycznia 2020 r. wśród 24 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi około 87%.

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi oraz procentu netto, czyli różnicy między odpowiedziami obrazującymi przeciwne tendencje. Zgodnie z przyjętą metodyką słowa określające ilość (większość, połowa, znaczący, istotny odsetek banków, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywami większość banków”. Szczegóły dotyczące metodyki obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

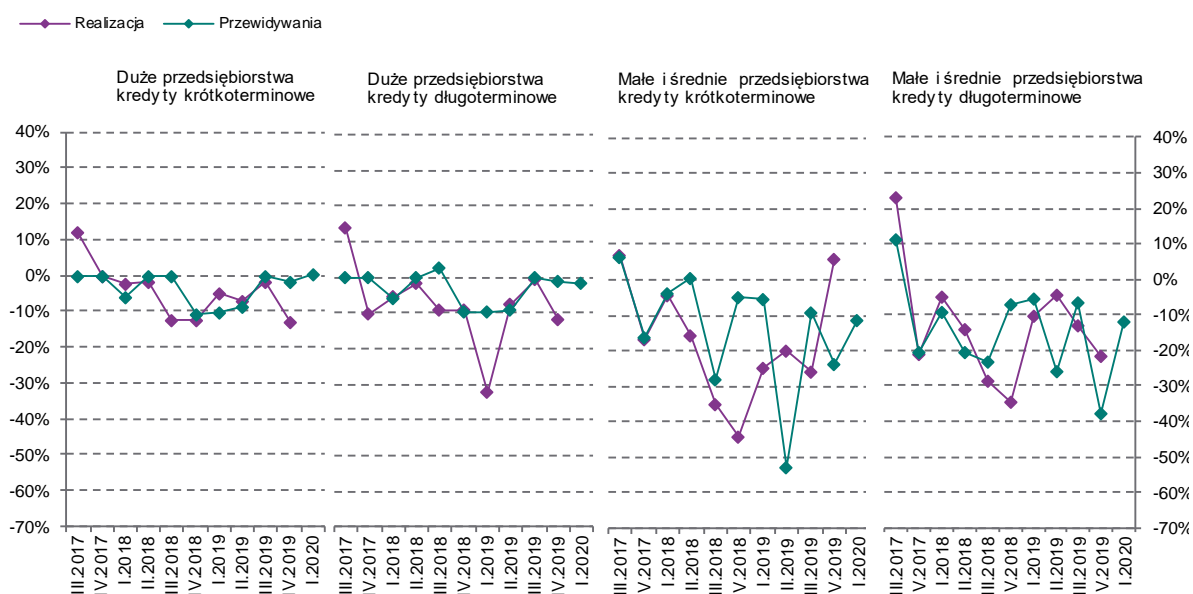
Jeżeli nie zaznaczono inaczej, przytaczane w tekście liczby oznaczające banki raportujące daną zmianę polityki kredytowej bądź popytu na kredyt odnoszą się do procentu netto.

Poniżej przedstawiono tendencje w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w IV kwartale 2019 r., jak również przewidywania banków na I kwartał 2020 r.

Kredyty dla przedsiębiorstw

W IV kwartale 2019 r. ankietowane banki nieznacznie zaostryły kryteria udzielania krótko- i długoterminowych kredytów dla dużych przedsiębiorstw (odpowiednio -13% i -12%, zob. wykres 1). Wobec małych i średnich przedsiębiorstw banki zaostryły kryteria udzielania kredytów długoterminowych, a pojedyncze z nich złagodziły je w segmencie kredytów krótkoterminowych (odpowiednio -22% i 6%).

Wykres 1. Kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

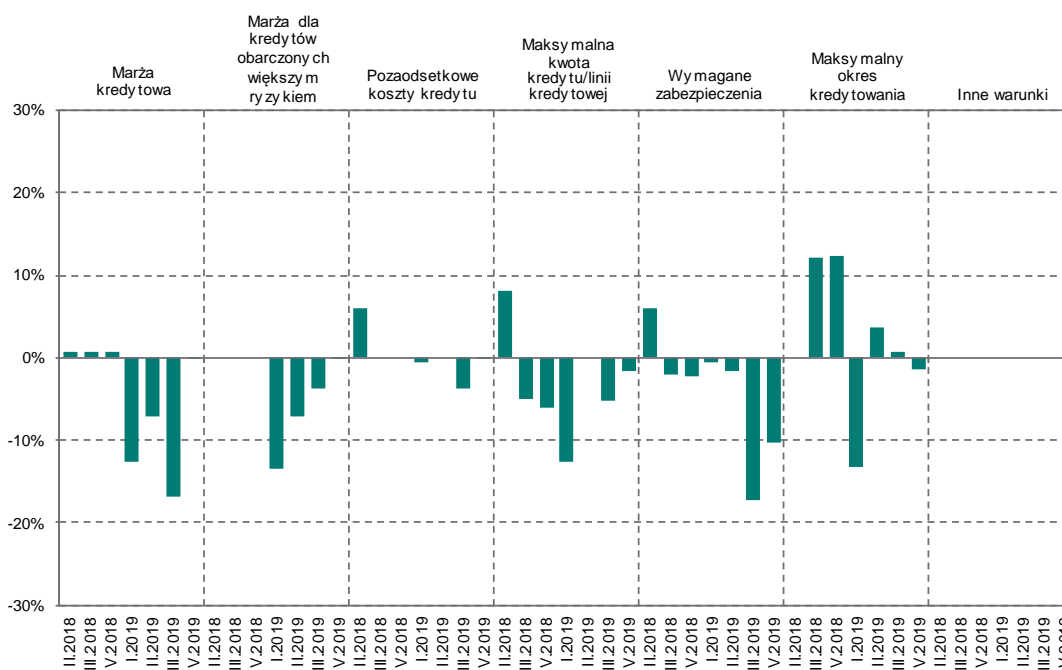

Uwaga: wykresy zawarte w niniejszym opracowaniu przedstawiają procent netto. Dodatnią wartość procentu netto należy interpretować jako złagodzenie polityki kredytowej lub wzrost popytu na kredyty, a ujemną wartość procentu netto – jako zaostrzenie polityki kredytowej lub spadek popytu na kredyty. Szczegółowy opis metodyki obliczeń zawiera Załącznik 1.

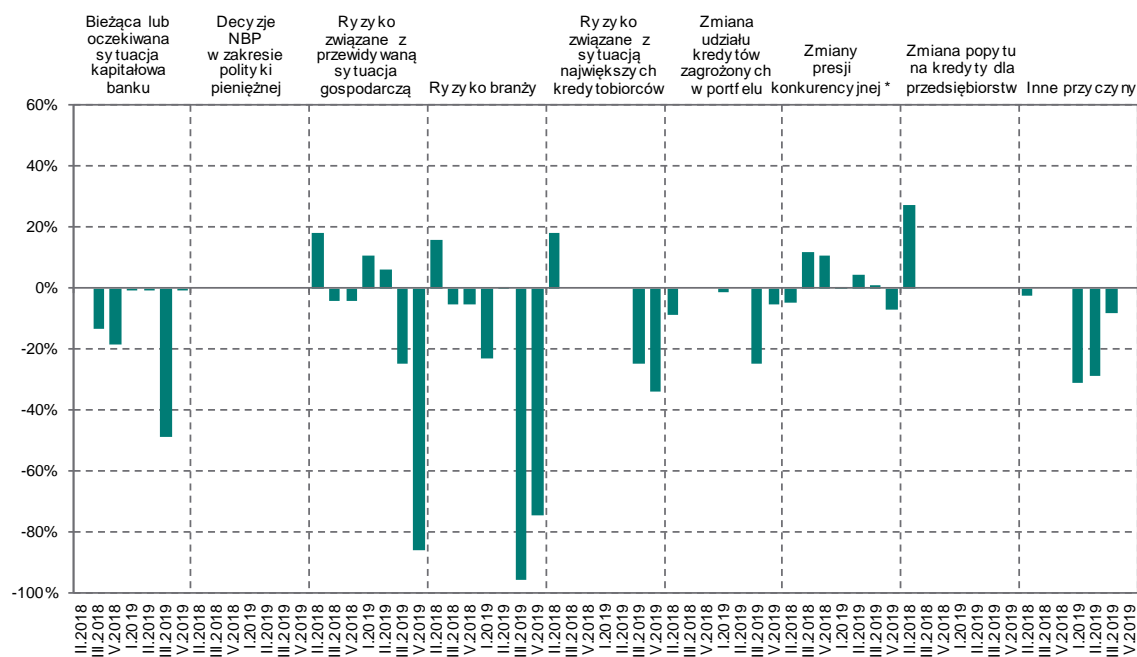
Ankietowane banki w niewielkim stopniu zmieniły warunki przyznawania kredytów dla przedsiębiorstw. Banki nieznacznie zwiększyły wymagania dotyczące zabezpieczeń kredytów (-10%, zob. wykres 2). Pozostałe warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw nie zmieniły się.

Banki, które zaostryły politykę kredytową w IV kwartale 2019 r., uzasadniały to możliwością pogorszenia się sytuacji gospodarczej (-86%, zob. wykres 3) i największych kredytobiorców (-34%) oraz podniesieniem się ryzyka branży (m.in. budowlanej, paliwowej i stoczniowej) (-74%). Pojedyncze banki zacieśnienie polityki kredytowej uzasadniały wzrostem presji konkurencyjnej oraz udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytowym (odpowiednio -7% i -5%).

Wykres 2. Warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

Wykres 3. Przyczyny zmian polityki kredytowej

Uwagi:

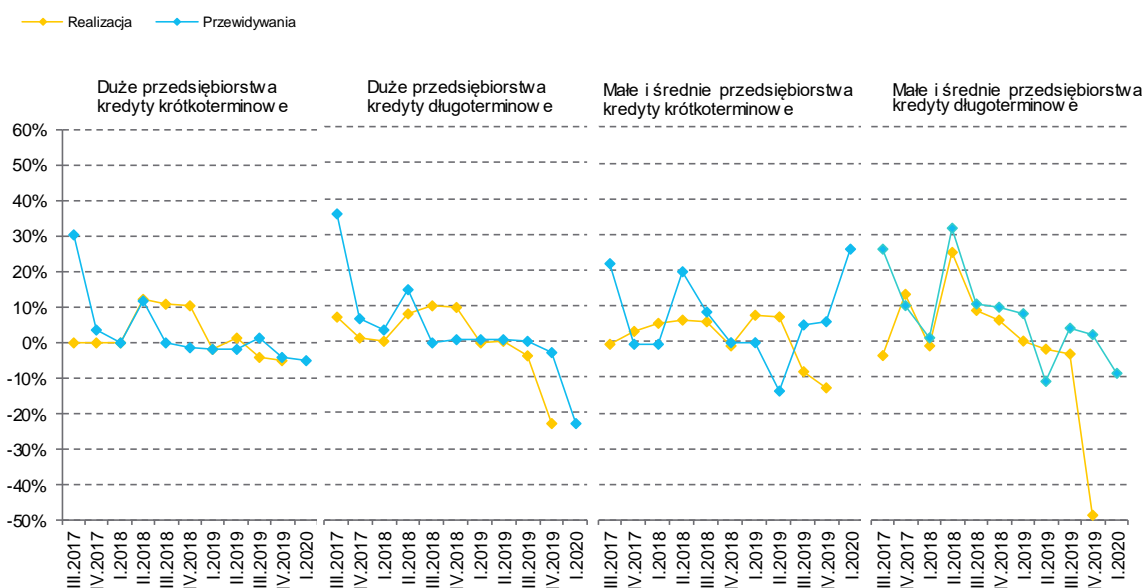
* Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych oraz rynków finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Informację o przyczynach zmian polityki kredytowej podają wyłącznie banki, które dokonały zmian polityki kredytowej.

W IV kwartale 2019 r. banki uczestniczące w badaniu zauważyły wyraźne osłabienie popytu na kredyt długoterminowy dla przedsiębiorstw (zob. wykres 4). Szczególnie duży spadek wystąpił w przypadku kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw (procent netto w przypadku dużych przedsiębiorstw i MSP wynosił odpowiednio -23% i -50%,). Natomiast w segmencie kredytu krótkoterminowego banki zaobserwowały niewielki spadek popytu (odpowiednio -5% i -13%, zob. wykres 4).

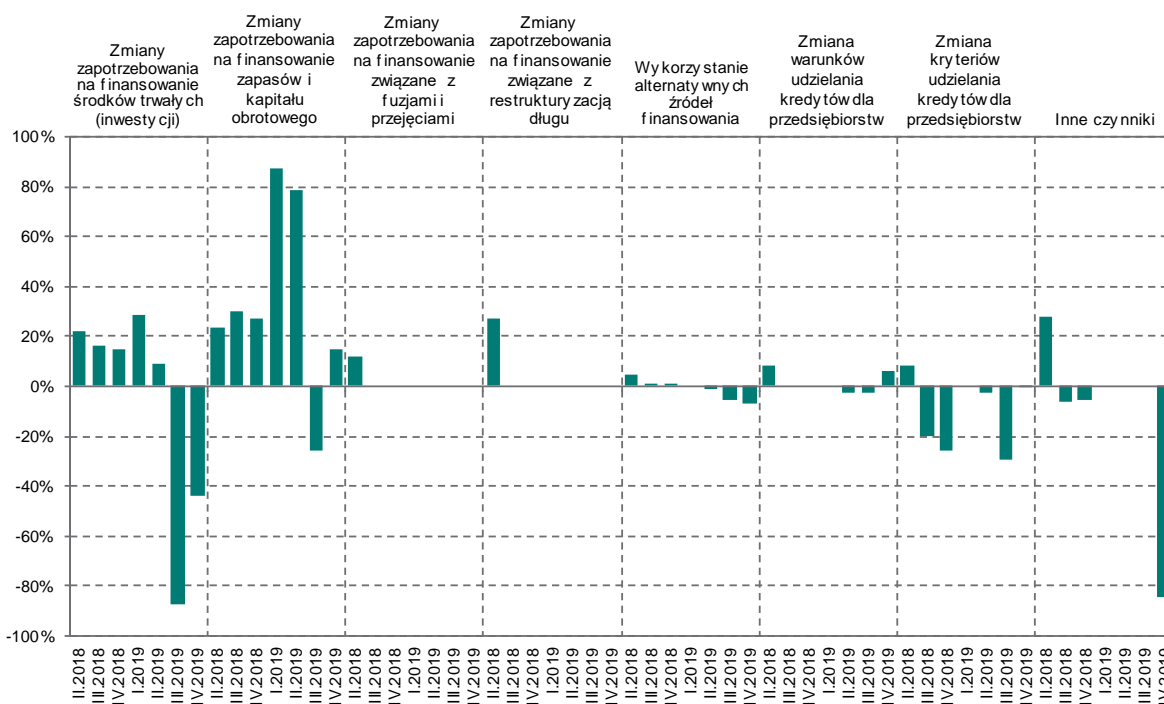
Wykres 4. Popyt na kredyt dla przedsiębiorstw

Banki, które odczuły spadek popytu na kredyty dla przedsiębiorstw, uzasadniały go głównie spadkiem zapotrzebowania na finansowanie środków trwałych oraz wykorzystaniem przez przedsiębiorstwa alternatywnych źródeł finansowania (odpowiednio -44% i -7%, zob. wykres 5). Do spadku popytu przyczyniły się również czynniki nieobjęte ankietą (-85%), m.in. spodziewane spowolnienie gospodarcze oraz brak stabilności warunków prowadzenia działalności w przyszłości, w tym kosztów energii, dostępność zasobów ludzkich, zmiany legislacyjne, ograniczenie dostępności środków z UE. W opinii banków niewielki wpływ na wzrost popytu na kredyty dla przedsiębiorstw mogło mieć większe zapotrzebowanie na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego (15%), a w pojedynczych przypadkach złagodzenie warunków udzielania kredytów (procent netto 6%, zob. wykres 5)

Na I kwartał 2020 r. banki przewidywały: kontynuację umiarkowanego zaostrzenia polityki kredytowej dla małych i średnich przedsiębiorstw w segmencie krótko- i długoterminowych kredytów (odpowiednio -11% i -12%, zob. wykres 1), spadek popytu na kredyty dla dużych (odpowiednio -5% i -23%, zob. wykres 4) oraz małych i średnich przedsiębiorstw (odpowiednio -26% i -9%).

Wykres 5. Przyczyny zmian popytu na kredyt dla przedsiębiorstw

Uwaga: informację o przyczynach zmian popytu na kredyt podają wyłącznie banki, które zaobserwowały zmianę popytu.

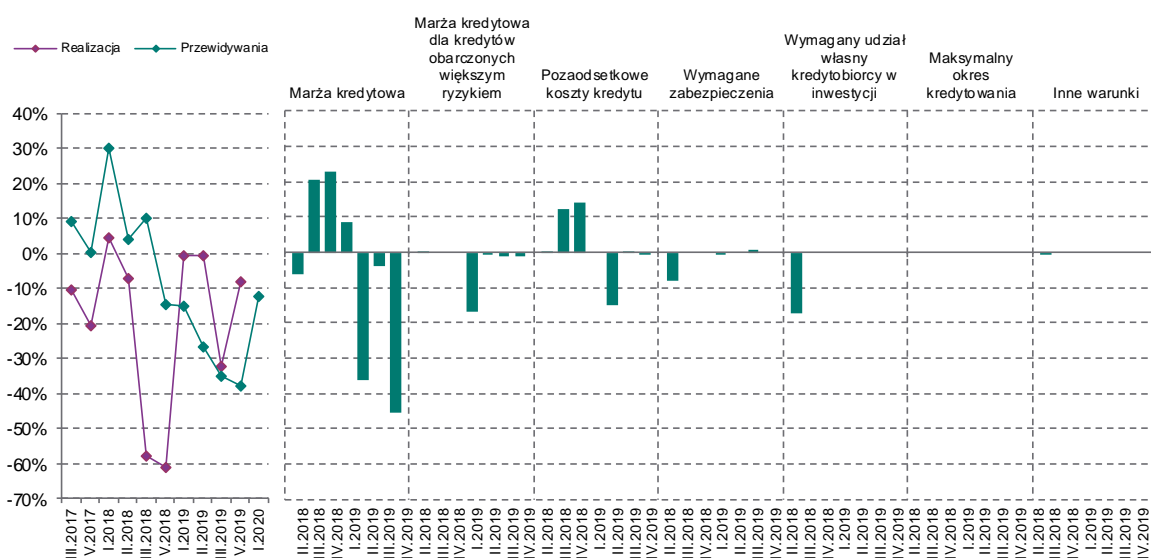
Kredyty dla gospodarstw domowych

Kredyty mieszkaniowe

W IV kwartale 2019 r. pojedyncze banki zaostrzyły kryteria udzielania kredytów mieszkaniowych (-8%, zob. wykres 6). Ankietowane banki znacznie podniosły marżę kredytową, pozostawiając bez istotnych zmian inne warunki udzielania kredytów (-45%, zob. wykres 6).

W opinii ankietowanych podmiotów zaostrzenie polityki kredytowej wynikało z pogorszenia się prognoz na rynku mieszkaniowym (-20%, zob. wykres 7) i zmian popytu na kredyty mieszkaniowe (-16%) oraz z przyczyn nieobjętych ankietą, w tym m.in. ograniczenia udzielania kredytów mieszkaniowych i dostosowania do kryteriów udzielania kredytów w ramach grupy bankowej¹ (-100%).

Wykres 6. Kryteria i warunki udzielania kredytów mieszkaniowych

¹ Do innych nieobjętych ankietą przyczyn zaostrzenia polityki kredytowej banki błędnie zaliczyły, m.in. dostosowanie marży do profilu klientów i transakcji.

Wykres 7. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty mieszkaniowe

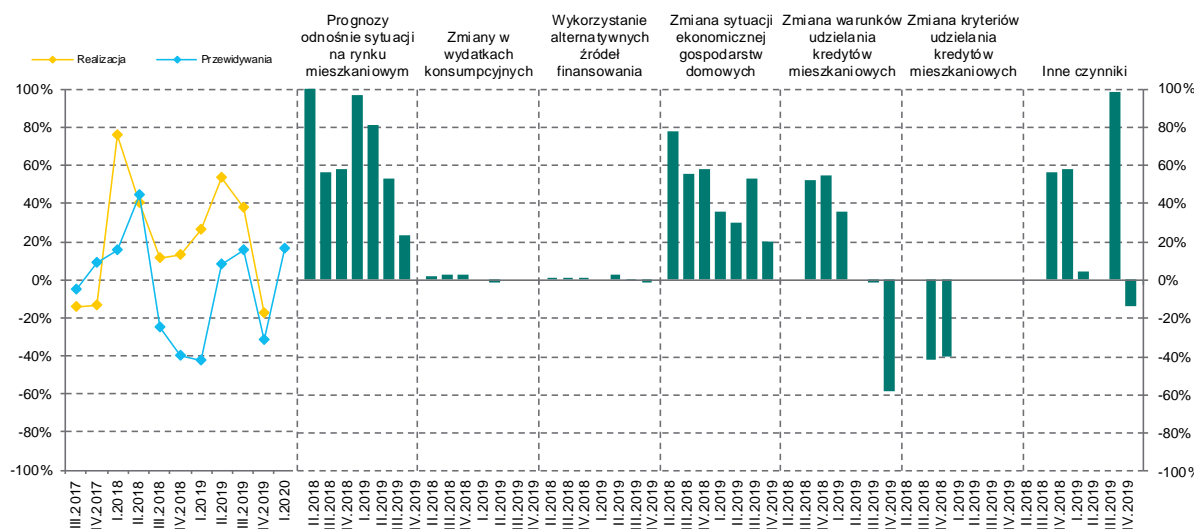

Uwagi:

Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych oraz rynków finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Informację o przyczynach zmian polityki kredytowej podają wyłącznie banki, które dokonały zmian polityki kredytowej.

Wykres 8. Popyt na kredyty mieszkaniowe i przyczyny jego zmian

Uwaga: informację o przyczynach zmian popytu na kredyt podają wyłącznie banki, które zaobserwowały zmianę popytu.

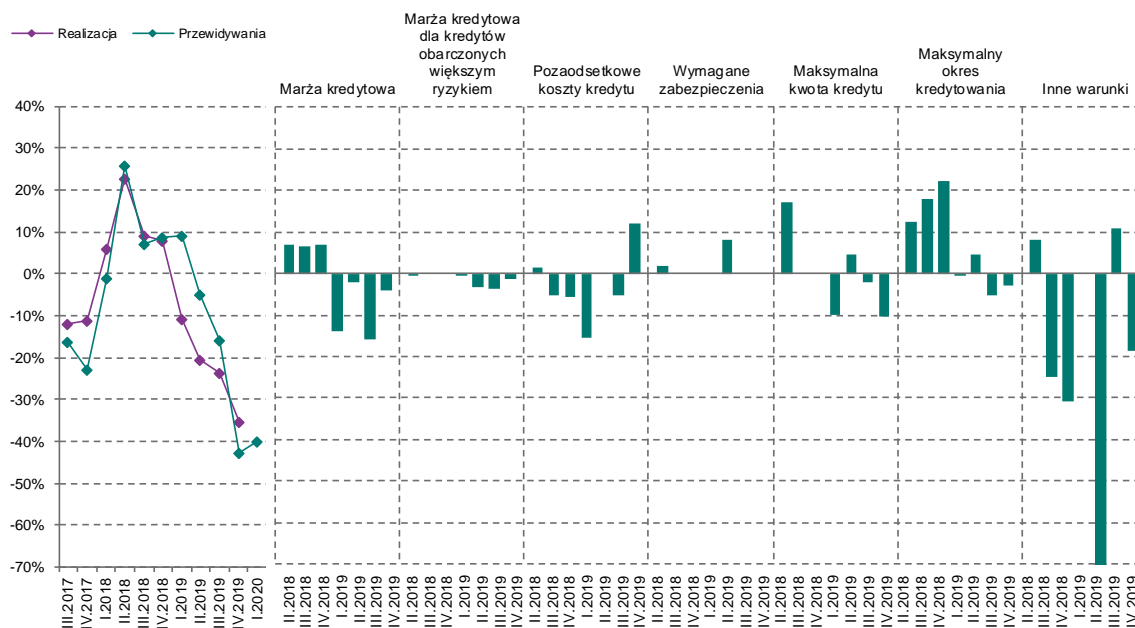
W IV kwartale 2019 r., zgodnie z przewidywaniami banków, nieznacznie zmniejszył się popyt na kredyty mieszkaniowe (-18%, zob. wykres 8). W opinii ankietowanych instytucji do spadku popytu przyczyniło się głównie zaostrenie warunków udzielania kredytów mieszkaniowych (-58%, zob. wykres 8) oraz czynniki nieobjęte ankietą, m.in. wzrost cen na rynku nieruchomości (-13%). Ocena odnośnie do sytuacji na rynku nieruchomości była jednak zróżnicowana, bo część z banków (24%) uznała ją za czynnik zwiększający popyt na kredyty. W opinii banków popyt był również wspierany przez poprawę sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych (21%).

Na I kwartał 2020 r. banki przewidują dalsze, choć nieznaczne, zaostrenie polityki kredytowej w segmencie kredytów mieszkaniowych (-12%, zob. wykres 6) i niewielki wzrost popytu (16%, zob. wykres 8).

Kredyty konsumpcyjne

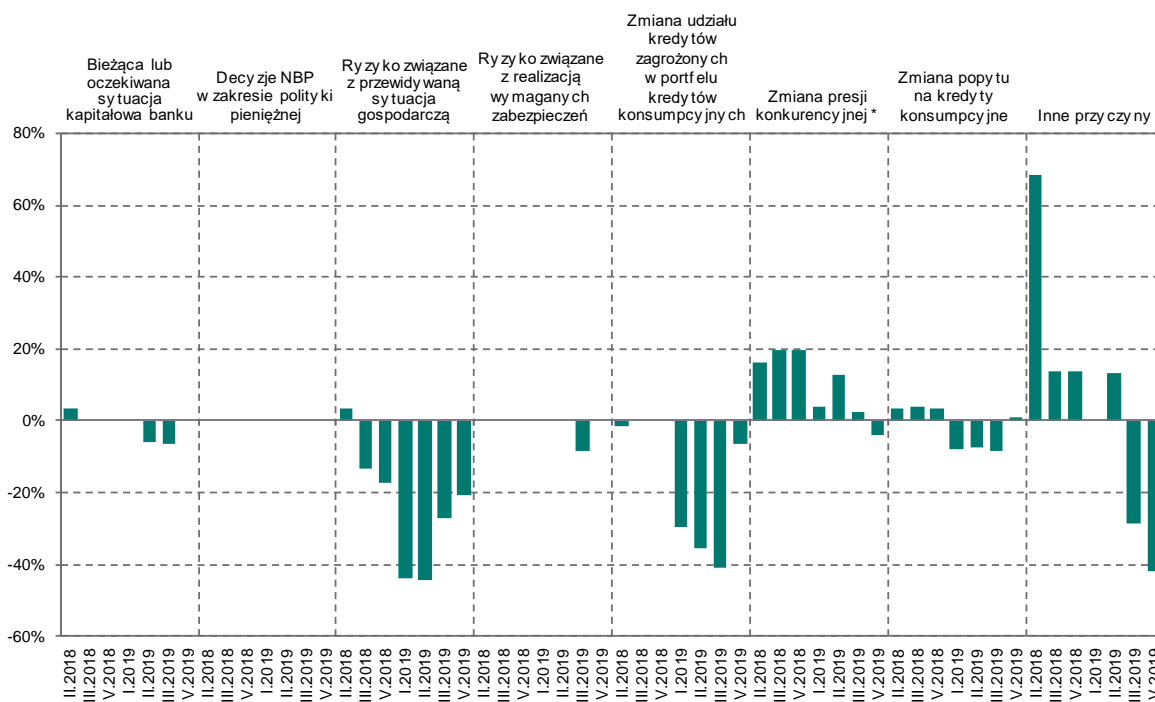
Czwarty kwartał 2019 r. był kolejnym okresem zaostrenia przez banki kryteriów udzielania kredytów konsumpcyjnych (zob. wykres 9). Ankietowane banki nieznacznie zmieniły warunki udzielania kredytów: zmniejszyły maksymalną kwotę kredytu oraz obniżyły pozaodsetkowe koszty kredytu. (odpowiednio -10% i 12%, zob. wykres 9). Banki zmieniły inne warunki nieujęte w ankiecie, m.in. złagodziły wymagania dokumentowe, kryteria weryfikacji w bazach zewnętrznych i wymagania co do wieku kredytobiorcy (-19%).

Wykres 9. Kryteria i warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych

W opinii ankietowanych banków do zaostrzenia polityki kredytowej w segmencie kredytów konsumpcyjnych przyczyniły się: wzrost ryzyka związanego z przewidywaną sytuacją gospodarczą (-21%, zob. wykres 10), a w pojedynczych przypadkach wzrost udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytów konsumpcyjnych (-7%). Żaden bank nie wskazał czynników, które skłaniałyby go do łagodzenia polityki kredytowej. Do czynników nieobjętych ankietą wpływających na zaostrzenie kryteriów udzielania kredytów konsumpcyjnych banki zaliczyły, m.in. realizację zaleceń KNF oraz wyroku TSUE dotyczącego zwrotu opłat przy wcześniejszej spłacie kredytu, zmianę parametrów oceny zdolności kredytowej i prognozy rentowności produktu, a do czynników łagodzących – optymalizację procesu kredytowego (-42%).

Wykres 10. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty konsumpcyjne

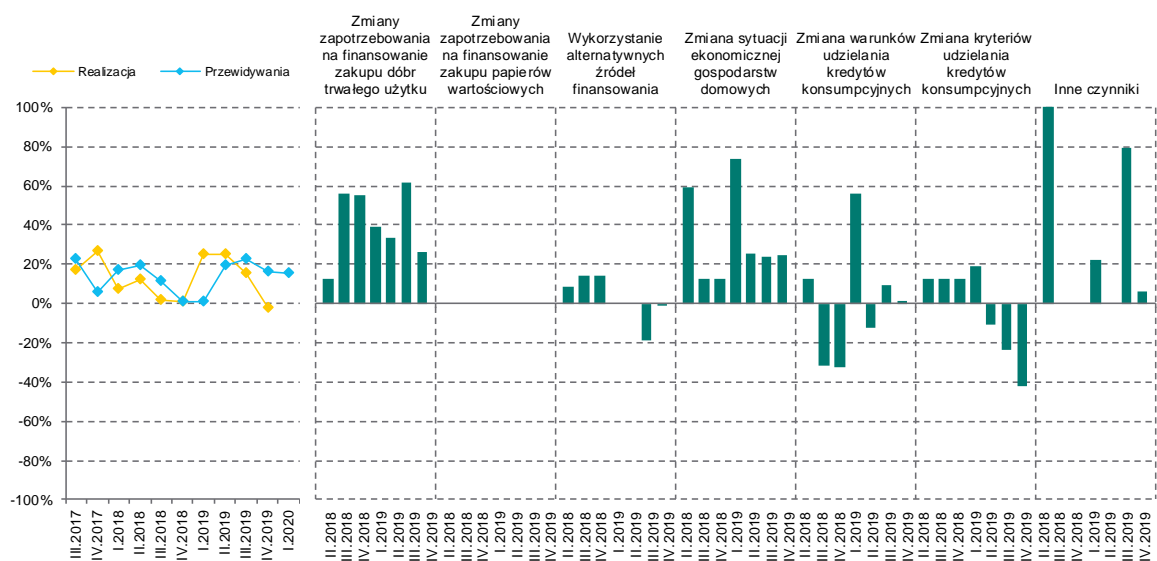
Uwagi:

Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków i niebankowych instytucji finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Informację o przyczynach zmian polityki kredytowej podają wyłącznie banki, które dokonały zmian polityki kredytowej.

W IV kwartale 2019 r. banki nie zaobserwowały istotnych zmian popytu na kredyty konsumpcyjne (zob. wykres 11). Banki, które odnotowały wzrost popytu, uzasadniały go głównie wzrostem zapotrzebowania na finansowanie zakupu dóbr trwałego użytku (26%, zob. wykres 11) i poprawą sytuacji gospodarstw domowych (25%). W opinii banków na osłabienie popytu wpłynęło zaostrzenie kryteriów udzielania kredytów (-42%).

Wykres 11. Popyt na kredyty konsumpcyjne i przyczyny jego zmian

Uwaga: informację o przyczynach zmian popytu na kredyt podają wyłącznie banki, które zaobserwowały zmianę popytu.

Na I kwartał 2020 r. banki przewidują istotne zaostreżenie polityki kredytowej (-40%, zob. wykres 9) oraz nieznaczny wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne (16%, zob. wykres 11).

Załącznik 1

Metodyka

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są ważone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie. Ważenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego¹.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 24 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbiciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania, i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1. Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności uwzględniona przy liczeniu wag

Nr. pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów.

Źródło: NBP

¹ Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, 1996, str. 71-114.

Poszczególnym odpowiedziom przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w pierwszym i drugim miesiącu kwartału poprzedzającego kwartał, którego dotyczy ankieta². Jeżeli bank w którymś z pytań wybrał opcję odpowiedzi „nie dotyczy”, przypisywano mu wagę 0. W ten sposób przy liczeniu struktur dla poszczególnych pytań uwzględniono jedynie te banki, które są aktywne w danym segmencie rynku.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkami odpowiedzi pokazującymi przeciwne kierunki zmian. Wielkość ta pokazuje zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2. Sposób liczenia procentu netto

Nr. pytań	Definicja procentu netto
1, 8	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
2, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania warunków
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP

² Na czas opracowywania wyników ankiety nie są dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach w trzecim miesiącu tego kwartału ze względu na ok. trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

---

www.nbp.pl

